

SECTION 2. GARDENING AND VITICULTURE

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-476-4-5>

FORMATION OF KNOWLEDGE IN HIGHER EDUCATION STUDENTS OF THE FIELDS «HORTICULTURE AND VITICULTURE» AND «AGRONOMY» REGARDING THE MODERN VARIETAL COMPOSITION OF CHERRY PLANTATIONS

ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПРЯМКІВ «САДІВНИЦТВО І ВИНОГРАДАРСТВО» ТА «АГРОНОМІЯ» ЗНАТЬ ЩОДО СУЧАСНОГО СОРТОВОГО СКЛАДУ НАСАДЖЕНЬ ВИШНІ

Shkinder-Barmina A. M.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Senior Researcher,
Associate Professor at the Department
of Crop Production and Horticulture
named after Professor V. V. Kalytka
Dmytro Motornyi
Tavria State Agrotechnological
University
Zaporizhzhia, Ukraine
Head of the Perennial Plantations
Laboratory
Institute of Agrarian Resources
and Regional Development
of the National Academy of Agrarian
Sciences of Ukraine
Velyka Bakta, Transcarpathian region,
Ukraine*

Ivanova I. Ye.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Crop Production and Horticulture
named after Professor V. V. Kalytka
Dmytro Motornyi Tavria State
Agrotechnological University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Шкіндер-Барміна А. М.

*кандидат сільськогосподарських
наук, старший дослідник,
доцент кафедри рослинництва
та садівництва імені професора
В. В. Калитки
Таврійський державний
агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
м. Запоріжжя, Україна;
Завідувач лабораторії багаторічних
насаджень,
Інститут аграрних ресурсів
та регіонального розвитку
Національної академії аграрних наук
України
с. Велика Бакта, Закарпатська
область, Україна*

Іванова І. Є.

*кандидат сільськогосподарських
наук, доцент,
доцент кафедри рослинництва та
садівництва імені професора
В. В. Калитки
Таврійський державний
агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
м. Запоріжжя, Україна*

Проведення реформ у сфері аграрної освіти для підвищення якості підготовки фахівців, задіяних в аграрному секторі може бути успішним за умови творчої взаємодії науки і практики, наукових установ та навчальних закладів, науково-педагогічних працівників і роботодавців [1, с. 87].

Стрімкий перехід сільськогосподарської галузі до інтенсивного розвитку відбувається під впливом науково-технічного прогресу і досягнень вітчизняної науки, і стосовно садівництва: удосконаленні технології закладання та продуктивного використання насаджень, що забезпечує збільшення врожайності, валових зборів плодів і покращення їх якості, а також створенні та впровадженню до виробництва високоєфективних сортів і підщеп [2, с. 5–19]. Саме необхідність оновлення сортового складу насаджень плодкових культур є однією з ключових проблем у сучасному садівництві. Це питання виникає з низки причин, які обумовлені як економічними, так і агротехнічними факторами: багато старих сортів плодкових культур втрачають свою продуктивність через генетичне виснаження або не відповідають сучасним вимогам ринку; зміни кліматичних умов вимагають впровадження нових сортів, які краще витримують посуху, підвищені температури, зміни сезонів або інші екстремальні фактори; нові сорти, зазвичай, мають вищий потенціал врожайності та ефективніше використовують ресурси, такі як вода та добрива, а споживачі все частіше шукають різноманітність у продукції, звертаючи увагу на плоди з поліпшеними смаковими якостями, кращою транспортабельністю та тривалішим терміном зберігання.

Завдяки селекційній роботі, що проводилась вітчизняними селекціонерами в Мелітопольській дослідній станції садівництва (МДСС) імені М.Ф. Сидоренка Інституту садівництва, створено низку сортів вишні та вишнево-черешневих гібридів, котрі значно оновили зареєстрований сортимент України. З 2005 року майже всі сорти іноземної селекції (за винятком Гріот Подбельський та Норд Стар) були вилучені з «Державного реєстру сортів...». Натомість до нього було додано нові сорти селекції МДСС імені М.Ф. Сидоренка: Взгляд, Воспоминаніє, Ранній десерт, Спутниця, Солідарність, а у 2006 році зареєстровано ще шість сортів: Відродження, Ерудитка, Згода, Змінниця, Любітельська та Нотка [3, с. 36–39]. Отже, формування знань щодо сучасного стану сортового складу насаджень вишні є важливим завданням при підготовці майбутніх фахівців агрономів та садівників і це має актуальне значення для розвитку аграрного сектору.

Так, при підготовці студентів спеціальностей 203 «Садівництво та виноградарство» та 201 «Агрономія» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, до курсів навчальних дисциплін «Спеціальне плодівництво», «Помологія»,

«Генетика та селекція сільськогосподарських культур», «Селекція та насінництво плодоовочевих культур», впроваджуються інновації селекційної роботи з вишнею. На лекційних та практичних заняттях студенти ознайомлюються з сучасним зареєстрованим сортиментом культури вишня [3, с. 36–39], наприклад:

Сорт вишні *Відродження* – середньостиглий сорт. Зимостійкість висока. Ураження моніліозом становить до 3,2 бала у епіфітотій ний рік. Сорт самобесплідний. Врожайність висока – до 32,3 кг з дерева у 10-річному віці. Плоди великі, масою 6,2 г, одномірні, плоско-округлі. Забарвлення плода темно-червоне. М'якоть темно-червона, ніжна, соковита. Сік темно-червоний. Смак кисло-солодкий. Дегустаційна оцінка – 8,5 бала. В умовах м. Мелітополь плоди досягають у третій декаді червня ($27.VI \pm 2,5$).

Сорт вишні *Солідарність* – пізньостиглий. Сорт стійкий до моніліозу та кокомікозу. Зимостійкість та посухостійкість сорту добра. Сорт самобезплідний. Середня врожайність у 10–12-річному віці до 21,3 кг з дерева, а максимальна до 32 кг. Сорт універсального призначення. Плоди великі, масою 6,6 г, округлі (рис. 5). Забарвлення плода темно-червоне. М'якоть світло-червона, ніжна, соковита. Сік світло-червоний. Смак кисло-солодкий. округла, вільна. Дегустаційна оцінка свіжих плодів 8,4 бала. Плоди універсального призначення. В умовах м. плоди досягають у кінці третьої декади червня – на початку першої декади липня ($29.VI \pm 3,7$).

Наряду з теоретичними знаннями, у студентів формуються і практичні навички моделювання сучасних інтенсивних насаджень вишні. На практичних заняттях здобувачі освіти виконують завдання спланувати багаторічне промислове насадження вишні різного призначення вирощеної продукції (для технічної переробки, для споживання свіжими, для універсального призначення, різних строків досягання тощо) з обов'язковим врахуванням взаємозапильованості сортів для забезпечення стабільності плодonoшення [4, с.15–21, 5, с. 27–32].

До курсів дисциплін «Генетика та селекція сільськогосподарських культур», «Селекція та насінництво плодоовочевих культур», в якості прикладів-пояснення надається інформація щодо способів та методів, застосованих при створенні нових сортів вишні та вишнево-черешневих гібридів: міжсортова та міжвидова гібридизація, хімічний та радіаційний мутагенез, цитогенетичний метод підбору вихідних форм, мейотична поліплоїдія, біофізичний метод фракціонування пилку, вибракування сіяньців за рівнем плоїдності тощо.

Поглиблення та закріплення теоретичних знань, набуття досвіду практичної діяльності щодо вирішення виробничих завдань закладання багаторічних насаджень проводяться навчальні польові практики, в тому числі практика з дисципліни «Спеціальне плоїдництво»

проходить з залученням науковців МДСС імені М.Ф. Сидоренка. Студенти ознайомлюються з лабораторією агрохімії, спілкуються з фахівцями сектору захисту рослин та агротехнологій, сектору селекції та сортовивчення, знайомляться з закладеними науковими досліддами. Презентація сортів на екскурсії до саду, спілкування із селекціонерами привносить додаткове враження про стан сучасного асортименту насаджень вишні.

Оскільки фахівці садоводи та агрономи відіграють ключову роль у виробництві сільськогосподарської продукції, тому підготовка здобувачів вищої освіти цих напрямків повинна бути сучасною, глибокою і всебічною. Усвідомлення студентами сучасного сортового складу промислових насаджень вишні буде сприяти розвитку садівничої галузі нашої країни.

Література:

1. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників : монографія / П. Г. Лузан., В. М. Манько, Л. В. Нестерова, Г. М. Романова ; за заг.ред. Г. М. Романової. Київ : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 216 с.
2. Гриник І. В., Омельченко І. К., Литовченко О. М. Шляхи вирішення проблем у розвитку садівництва України. *Садівництво*. 2012. Вип. 65. С. 5–19.
3. Туровцева В. О., Шкіндер-Барміна А. М., Туровцева Н. М. Сорти вишні мелітопольської селекції. *Сад, виноград і вино України*. 2020. Вип. 2–4. С. 36–39.
4. Шкіндер-Барміна А. М. Оптимізація асортименту вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) для створення насаджень в умовах південного степу України. *Садівництво*. 2015. Вип. 70. С. 15–21.
5. Шкіндер-Барміна А. М. Самоплідність та кращі запилювачі нових сортів вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) селекції ІЗС імені М. Ф. Сидоренка НААН України. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин* : наук. практ. журнал. 2010. Вип. 1 (11). С. 27–32.